

Intervju z mag. Mojco Majič, direktorico Agencije za javni nadzor nad revidiranjem:

Le visoka kakovost revidiranja prispeva k urejenemu delovanju finančnih trgov

Mojca Majič je magistra ekonomskih znanosti z zaključenim specialističnim študijem revidiranja računovodstva ter pridobljenima nazivoma »pooblaščená revizorka« ter »preizkušena notranja revizorka«. Kot revizorka je najprej delovala v Službi družbenega knjigovodstva in za tem v revizijski družbi Coopers&Lybrand. Nato je v manjši poslovni banki vodila službo za notranji nadzor. Kot ena od prvih ustanovitvenih članov Odbora za notranjo revizijo pri Slovenskem inštitutu za revizijo (SIR) je aktivno sodelovala pri razvoju in postavitvi stroke notranjega revidiranja v Sloveniji, štiri leta je bila tudi članica Sveta SIR-a. Leta 1996 se je zaposlila na Banki Slovenije, najprej kot namestnica direktorja oddelka Nadzor bančnega poslovanja, nato je bila šest let direktorica omenjenega oddelka, za tem pa še direktorica oddelka Notranje revizije. Marca 2009 je prevzela vodenje novoustanovljene Agencije za javni nadzor nad revidiranjem (Agencija) in poskrbela za njeno organizacijsko, kadrovsko in tehnično postavitev za operativno in strokovno delovanje. Je tudi predsednica Strokovnega sveta Agencije, članica European Group of Auditor's Oversight Bodies, članica Ameriškega inštituta notranjih revizorjev ter članica Sveta Agencije za trg vrednostnih papirjev.

• **Gospa direktorica, Agencija za javni nadzor nad revidiranjem (Agencija) je bila ustanovljena leta 2009, ena od njenih najpomembnejših nalog je dvigniti zaupanje v revizorsko stroko. Ali se je po šestih letih vašega dela zaupanje v revizijsko stroko povečalo? Ali glede na dogajanja v bančništvu konec leta 2013 ocenjujete, da so štiri največje svetovno znane revizijske hiše dobro opravljale svoje delo?**

Temeljno poslanstvo Agencije za javni nadzor nad revidiranjem (Agencija) je opravljanje javnega nadzora nad kakovostjo dela pooblaščenih revizorjev, revizijskih družb in pooblaščenih ocenjevalcev vrednosti. V Sloveniji imamo 54 revizijskih družb, 130 aktivnih pooblaščenih revizorjev in 178 pooblaščenih ocenjevalcev vrednosti, ki ocenjujejo vrednosti podjetij, nepremičnin ter strojev in

opreme. Kot že rečeno, je temeljno poslanstvo Agencije opravljanje javnega nadzora nad kakovostjo dela tovrstnih subjektov ter izvrševanje drugih nalog in pristojnosti, ki so določene v zakonu o revidiranju (Zakon) ter z drugimi zakoni in podzakonskimi akti. Glede zaupanja v revizijsko stroko mislim, da se je zaupanje povečalo. Direktiva o obveznih revizijah računovodskih izkazov iz leta 2006 je bila pripravljena z namenom, da se poveča zaupanje javnosti v revizijsko stroko in revidirane računovodske izkaze. V naš Zakon je bila implementirana leta 2008. Le visoka kakovost revidiranja prispeva k urejenemu delovanju finančnih trgov, saj se tako povečuje zaupanje v pravilnost računovodskih izkazov družb, zlasti tistih, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi. Temeljno poslanstvo Agencije je torej tudi zastopanje javnega interesa, temeljno načelo Agencije

pri zastopanju javnega interesa pa je v zagotavljanju učinkovitega nadzora nad pooblaščenimi revizorji in revizijskimi družbami, pooblaščenimi ocenjevalci vrednosti ter nad delom Slovenskega inštituta za revizijo (Inštitut), predvsem v delu, kjer ima Inštitut javna pooblastila. Tudi Inštitut opravlja nadzor nad kakovostjo revidiranja v skladu s svojimi pristojnostmi, ki so določene v zakonu o revidiranju. Dogajanja v bančništvu konec leta 2013 trenutno ne morem komentirati, ker nadzor nad revizorji teh bank še poteka.

• **Kakšna je razmejitev nadzora med Agencijo za javni nadzor nad revidiranjem in Slovenskim inštitutom za revizijo? Ali gre za dvonivojsko obliko nadzora (primarni in sekundarni nadzornik)?**

Tako Agencija in Inštitut opravljata nadzor nad kakovostjo revidiranja in

ocenjevanja vrednosti, vsak v skladu s svojimi pooblastili, ki so določeni v zakonu o revidiranju, s tem da Agencija odloča v postopkih nadzora, tj. izreka ukrepe: odredbe, opomine in odvzeme dovoljenj in je tudi končno odgovorna za izrečene ukrepe. Zato ne moremo govoriti o dvonivojski obliki nadzora, ampak je Agencija tista, ki je primarno in končno odgovorna za kakovost revidiranja ter za izrečene ukrepe. Inštitut je le izvajalec nadzora. Revizijske družbe in njihovi revizorji, ki revidirajo družbe, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi, morajo biti pregledani oziroma nadzirani vsake tri leta, vsi drugi revizorji ter revizijske družbe pa vsakih šest let. Glede na omenjeni cikel pregledov daje Agencija soglasje k načrtu nadzorov, Inštitut pa kot izvajalec nadzora opravi preglede in pripravi zapisnik ter strokovno mnenje z ugotovitvami nadzora, kjer lahko ugotovi pomembnejše nepravilnosti ali pa da nepravilnosti ni. Vso nadzorno dokumentacijo, ki jo Agencija prejme od Inštituta, še enkrat pregleda. Na podlagi predložene dokumentacije in ugotovitev Inštituta, ki ugotavlja samo pomembnejše nepravilnosti, Agencija ugotovi, ali gre za morebitne kršitve pravil revidiranja ali ocenjevanja, ter se na podlagi slednjega odloči, ali bo izrekla ukrep nadzora. Pogosto se namreč tudi dogodi, da Inštitut ne ugotovi nobene pomembnejše nepravilnosti pravil revidiranja, Agencija pa ravno na podlagi pregleda revizijske dokumentacije ugotovi kršitve pravil revidiranja, ter nato na podlagi tega tudi ukrepa. Agencija lahko opravi tudi samostojni nadzor, če prejme prijave o domnevnih nepravilnostih pri revidiranju. V takem primeru je Agencija v celoti odgovorna tako za pregled revizijske dokumentacije kot tudi za izrek ukrepa. Zoper odločbe Agencije je precej vloženih tožb, saj imajo subjekti nadzora pravico do pritožbe, vendar pa je Agencija vse primere doslej dobila.

foto: XX

Agencija je v nadzorih nad delom revizorjev bank ugotavljala pomanjkanje kritične presoje.

• **Ali ocenjujete, da Slovenski inštitut za revizijo sledi trendom in razvoju na področju revidiranja v primerjavi s podobnimi organizacijami, predvsem v državah EU?**
Inštitut kot strokovno združenje oz. pravna oseba zasebnega prava z javnimi pooblastili sledi trendom in razvoju na tem področju v primerjavi s podobnimi organizacijami v Evropski uniji, tako glede opravljanja nadzora kot tudi na drugih strokovnih področjih, ki so vezana na pravila s področja revidiranja.

• **V Agenciji opravljate nadzor nad revizijskimi družbami in tudi nadzor na ravni posameznih revizijskih poslov. Kakšne so ugotovitve nadzora, ali ste z delom revizijskih družb zadovoljni?**

Agencija opravlja nadzor nad revizijskimi družbami in nadzor nad pooblaščenimi revizorji, kar predstavlja nadzor na ravni posameznih revizijskih poslov. Agencija je od ustanovitve leta 2009 do danes izrekla 195 ukrepov nadzora, 102 ukrepa oz. 52 % vseh ukrepov je bilo izrečenih revizijskim družbam, 59 ukrepov oz. 31 % vseh ukrepov pooblaščenim revizorjem in 34 ukrepov oz. 17 % vseh ukrepov pooblaščenim ocenjevalcem vrednosti. Agencija je sedmim pooblaščenim revizorjem in pooblaščenim ocenjevalcem vrednosti tudi izrekla ukrep odvzema dovoljenja, od katerih je en odvzem dokončen. Pri revizijskih družbah gre za kršitve pravil revidiranja na ravni revizijske družbe. To so predvsem kršitve zakonskih določb oziroma medna-

rodnega standarda obvladovanja kakovosti, kar pomeni, da revizijske družbe niso imele bodisi vzpostavljene usmeritve in postopkov v skladu z določbami mednarodnega standarda obvladovanja kakovosti bodisi so bile usmeritve in postopki tolikanj pomanjkljivi, da ne predstavljajo zadostne podlage za obvladovanje kakovosti znotraj revizijske družbe ali na ravni posameznega revizijskega posla. Ugotovljene so bile tudi določene kršitve zakona o revidiranju, na primer pogodbe o revidiranju niso imele vseh zahtevanih sestavin, revizijske družbe niso ustrezno poročale na mesečni ali letni ravni, niso imele ustrezne strukture oziroma zasedbe revizijskega tima, niso pravočasno izdale preglednega poročila ali pa so bila pregledna poročila pomanjkljiva. Pri pooblaščenih revizorjih pa Agencija najpogosteje ugotavlja kršitve mednarodnih standardov revidiranja (MSR), kot na primer MSR 230, ki se nanaša na revizijsko dokumentacijo, ki je bila v več primerih pomanjkljiva, ali MSR 500, ki govori o revizijskih dokazih, revizor pa ni zbral zadostnih revizijskih dokazov, ki podpirajo revizorjevo mnenje. Pogosto je bil kršen tudi MSR 250, ki govori o upoštevanju zakonov in drugih predpisov pri reviziji računovodskih izkazov. Pri tem se je treba zavedati, da morajo pooblašчени revizorji, ki revidirajo določena specifična področja, kot je na primer bančništvo, zavarovalništvo, kapitalni trg ali kolektivne organizacije, poznati tudi področne zakone, ker se tudi v slednjih zahtevajo določene uskladitve oziroma znanja revizorja. Revizor pa daje tudi mnenje glede usklajenosti z določenimi podzakonskimi akti oziroma glede politike upravljanja s tveganji. Poleg tega je bil pogosto kršen tudi MSR 540, ki govori o revidiranju računovodskih ocen, vključno z računovodskimi ocenami pošteno vrednosti ter z njimi povezanimi razkritji. Kar zadeva za-

dovoljstvo oziroma nekakšno splošno sliko Agencije o kakovosti revidiranja v Sloveniji, lahko povem, da kakovost revidiranja na podlagi prvega cikla nadzora nad revizijskimi družbami, glede na številne ugotovljene kršitve pravil revidiranja, ni zadovoljiva. Se pa situacija izboljšuje.

• **Kako iz tega zornega kota ocenjujete vrednotenje kvalitete bančne aktive v letu 2013 pogodbenih partnerjev Banke Slovenije (Oliver Wyman**

Agencija pogosto prejme različne prijave, najpogosteje pa so prijavitelji nadzorniki.

in Roland Berger)? Kakšna je praksa, če dve različni revizijski družbi ob oceni istega portfelja bančnega premoženja prideta do bistveno različnih rezultatov? Ali je običajno, da se v nadaljnjem postopku slednji uskladita ali je treba angažirati celo tretjo družbo?

Tega glede na to, da niti ena niti druga družba nista registrirani v Sloveniji kot revizijska družba, ne morem komentirati. Ker nobena od omenjenih družb ne opravlja revidiranja, Agencija tudi nima pristojnosti za nadzor nad njima. Dodatno pa lahko pojasnim, da pri pregledu kakovosti aktive bank ni šlo za revizijo, ampak za določene storitve, ki so jih opravljali finančni in drugi strokovnjaki. Te storitve so bile določene v pogodbi z Banko Slove-

nije in izvajalcem teh storitev. Zato Agencija nima pristojnosti za nadzor nad kakovostjo opravljenih storitev in tudi ne razpolaga z dokumentacijo, metodologijo ali s poročilom. Ocene istega portfelja, ki ga opravita dve različni svetovalni družbi, ne morem komentirati, ker Agencija nima zakonske podlage, da bi lahko preverjala kakovost njunega dela. Če bi šlo v tem primeru za revizijo računovodskih izkazov, bi bilo to nekoliko neobičajno, saj pri revidiranju veljajo enotna pravila glede načina revidiranja. Metodologija mora biti osnovana na mednarodnih standardih revidiranja, prav tako pa je tudi okvir poročanja enoten. Na podlagi povedanega bi verjetno lahko iskali razlog za morebitna razhajanja, bodisi po slovenskih računovodskih standardih ali po mednarodnih standardih računovodskega poročanja, v postopku obeh družb, to je v njuni metodologiji, seveda če bi šlo za revizijski družbi.

• **Ali v primeru, ko revizijska družba revidira bančno skupino, katere banka deluje tudi v Sloveniji, spremljate sodelovanje take revizijske družbe med njenimi enotami (mrežo)? Kakšno je usklajevanje na ravni skupine revizijske družbe, ali se uporabljajo isti standardi? Koliko je praksa revizijskih družb v Sloveniji skladna s prakso v njihovih matičnih družbah?**

Članica mreže, ki dobi posel v tujini, najobičajneje pogojuje izvedbo posla s tem, da tudi odvisne družbe – v tem primeru banko v Sloveniji – revidirajo revizorji iste družbe, ni pa to pogoj. Razlog je v tem, da se lahko revizor skupine tako najbolj zanese na kakovostno opravljeno delo. Revizor skupine npr. v Franciji odgovarja za celotno skupino, čeprav so odvisne družbe revidirali lokalni revizorji. Agencija ne preverja tega

sodelovanja znotraj mednarodne revizijske družbe, temveč preverja kakovost revidiranja, katerega izid je v Sloveniji izdano revizorjevo poročilo, torej slovenskega revizorja. Hkrati je treba omeniti, da je v Evropski uniji poenoten način nadzora nad revizorji, zato je mreža po posameznih državah EU deležna podobnega nadzora. Agencija je vključena tudi v mednarodno sodelovanje s podobnimi nadzornimi institucijami drugih držav EU.

Revizorji bank, ki so odvisne družbe tujih bank, morajo običajno poleg poročanja v tujino pripraviti tudi lokalne računovodske izkaze, ki jih pregleda revizor. Kar zadeva sodelovanje, je smiselno omeniti, da matični revizor skupine na podlagi svoje analize tveganj pripravi določena navodila, v skladu s katerimi potem lokalni revizor opravlja svoje delo. Na podlagi poročila znotraj mreže je nato na glavnem revizorju, da presodi, ali je bila revizija dovolj skrbno opravljena, da se lahko zanese na njene rezultate. Vse velike mreže mednarodnih revizijskih družb uporabljajo svojo metodologijo, ki je določena globalno, vendar vse te metodologije temeljijo na mednarodnih standardih revidiranja. Revidiranje mora zato tudi pri nas potekati v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja, ki so zakonsko predpisani, vsaka metodologija pa mora biti prilagojena tudi lokalnim posebnostim. Metodologija v Sloveniji je v bistvu enaka tistim v drugih državah EU.

• **Ali so banke in hranilnice dovolj dobro revidirane oziroma kakšne so izkušnje s pregledom pooblaščenih revizorjev bank? Bi lahko dejali, da spoštujejo standarde revidiranja in ali ste mogoče zoper slednje tudi že izrekli kakšne postopke?**

Zoper revizijske družbe in pooblaščenih revizorjev bank je Agencija

v preteklosti že ukrepala v petih primerih, trenutno pa poteka nadzor nad kakovostjo dela pooblaščenih revizorjev pri revidiranju štirih bank. Kršitve pravil revidiranja v preteklosti so se nanašale predvsem na preveritev višine potrebnih slabitev kreditov danih strankam, ki niso banke, oziroma ustreznosti izkazovanja le-teh v računovodskih izkazih. Ugotovljene so bile tudi pomanjkljivosti pri ocenjevanju tveganj naročnika, usposobljenosti nadziranja delovne skupine za posel, ocenjevanja kakovosti

Kar nekaj prijav BS smo dobili zoper pooblaščenih revizorje in pooblaščenih ocenjevalce vrednosti.

posameznih poslov ter usposobljenosti ocenjevalcev kakovosti poslov. Agencija je v nadzorih nad delom revizorjev bank ugotavljala pomanjkanje kritične presoje, kar sicer velja tudi na splošno, ne le za banke. Pri bankah pa je slednje še toliko bolj pomembno, ker so sistemsko pomembne institucije. Ugotovljeno je bilo tudi pomanjkanje kritične presoje na nekaterih ključnih področjih revidiranja, kot so na primer poslovodske ocene potrebnih slabitev danih kreditov, opravljeni revizijski postopki in pridobljeni revizijski dokazi.

• **Kako pogosto prejmete prijave glede nepravilnosti pri**

delu revizijskih družb in kdo so običajno prijavitelji – revidirane družbe ali nadzorni organi? Ali je Banka Slovenije že kdaj zahtevala zamenjavo revizorja oziroma drugo revizorsko mnenje zaradi neustreznega revizorskega poročila? Kakšno je vaše ravnanje v takem primeru? Ali v takem primeru ukrepite?

Agencija pogosto prejme različne prijave, najpogosteje pa so prijavitelji nadzorniki, tj. Banka Slovenije (BS), Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP), Agencija za varovalni nadzor (AZN), Urad RS za intelektualno lastnino (URSIL). Z vsemi omenjenimi, razen z URSIL, imamo sklenjen sporazum o medsebojnem sodelovanju. To sodelovanje med nadzorniki je izredno uspešno, tako z vidika medsebojne izmenjave izsledkov nadzora kot tudi zaradi izmenjave strokovnih pogledov na različne vidike, bodisi računovodskega poročanja bodisi drugih strokovnih vprašanj. Kar nekaj prijav BS smo dobili zoper pooblaščenih revizorje in pooblaščenih ocenjevalce vrednosti. Prijavo lahko dajo tudi tretje osebe, na primer banke kot upniki, ki upravičeno izrazijo interes glede preveritve kakovosti revidiranja. Od slednjih smo prejeli kar nekaj prijav, podajo pa jih lahko tudi drugi upniki, delničarji ali fizične osebe. Slednji lahko podajo prijavo, ki mora biti utemeljena z navedbo, ali je šlo za kršitev oz. kakšne kršitve pravil revidiranja prijavljajo, vsaj na splošno, saj te osebe vedno ne poznajo strokovnih standardov revizorja. Agencija vsako prijavo skrbno pregleda in se potem odloči za nadaljnjo preiskavo. Najpogosteje nato od revizorja zahtevamo pojasnilo in dokumentacijo ter se na podlagi tega potem odločimo, ali je mogoče pri revidiranju računovodskih izkazov res ugotoviti kršitve pravil revidiranja in ali je prijava zadostna podlaga, da

Agencija začne postopek za izrek ukrepa nadzora.

Po mojih informacijah BS še ni zahtevala zamenjave revizorja zaradi slabo opravljene revizije. V primeru, da bi bila Agencijo BS obvestila o sumu slabo opravljene revizije, bi ta nemudoma ukrepala. Sporazumi o medsebojnem sodelovanju nam dajejo podlage za strokovno sodelovanje, izmenjavo stališč in nadzornih ugotovitev. Sodelovanje poteka izredno dobro. Zamenjavo revizorja omogoča že obstoječi zakon o revidiranju, vendar le na podlagi utemeljenih razlogov. V tem primeru nas morata revizijska družba in revidirana družba obvestiti. Različna mnenja o računovodskih obravnavah ali revizijskih postopkih na primer niso utemeljeni razlogi za razrešitev revizijske družbe.

• **Če se ugotovi pomanjkljivo delo revizorjev, jih v največ primerih doleti opomin. Kako pomembna sankcija je opomin? Kaj je bila pri vaši dosedanji praksi najhujša sankcija, ki ste jo izrekli (denarna, odvzem licence)?**

Najstrožja sankcija, ki jo je Agencija doslej izrekla, je bil odvzem dovoljenja pooblaščenemu revizorju. Izdali pa smo tudi že pogojne odvzeme dovoljenja. To pomeni, da se pooblaščenemu revizorju ali ocenjevalcu vrednosti pod pogojem, da v določenem obdobju ne napravi napake oziroma ne ponovi kršitve pravil revidiranja ali ocenjevanja vrednosti, licenca ne odvzame. Običajno gre za eno do dveletno obdobje. Razlog, da Agencija izreka primarno pogojne odvzeme dovoljenja in opomine, je v tem, da nam Zakon ne omogoča širokega razpona sankcij. Na podlagi Zakona obstajajo samo štiri vrste sankcij: odvzem dovoljenja, pogojni odvzem dovoljenja, opomin in v primeru najmilejših kršitev odredba. Namen

slednje je odpravljanje nepravilnosti, izrečena pa je le v redkih primerih. Največkrat izrečena sankcija je opomin, ki ga Agencija izreče, kadar pride do pomembnih kršitev pravil revidiranja, vendar pa ni razloga za odvzem dovoljenja oziroma te kršitve pravil revidiranja niso vseobsegajoče kršitve z vidika revidiranih izkazov. Pri tem je pomembno izpostaviti, da je ravno vseobsegajočo kršitev glede na ogromno število dejavnikov in okoliščin zelo težko utemeljiti, poleg tega pa poslanstvo Agencije ni v tem, da bi revizorjem vse povprek

*Zamenjavo
revizorja
omogoča zakon
o revidiranju,
vendar le
na podlagi
utemeljenih
razlogov.*

jemali licence, ker to pomeni, da bi jim odvzeli poklic. Namen je, da se z nadzorom Agencije prispeva k večji kakovosti revidiranja in zaupanja javnosti. Poleg tega je treba povedati, da je opomin resna sankcija, ne le nekakšen javni opomin na spletni strani. Resnosti te sankcije se subjekti nadzora tudi zdelo dobro zavedajo, saj pomeni »črno piko« v registru pooblaščenih revizorjev, ki ga vodi Inštitut. Če pride do ponavljajočih se kršitev pravil revidiranja in s tem do novih izrekov opominov, se pooblaščenemu revizorju po tretjem opominu odvzame dovoljenje. V preteklosti smo izrekli tudi denarne kazni (globe), ki so se nanašale v glavnem

na tretje osebe.

Prej opisane sankcije so zadostni ukrepi za zagotavljanje discipline v revizijski stroki. Agencija je tudi prekrškovni organ. Če presodi, da je narava kršitve prekršek, izreče ustrezno globo.

• **Kakšna je razlika med revidiranjem, izredno revizijo in skrbnim pregledom sredstev oziroma ocenjevanjem vrednosti? Pri pregledu kakovosti aktive bančnih bilanc leta 2013, ki sta ga opravili revizijska in svetovalna družba, in je bil tudi podlaga za stresne teste v bankah, so bili rezultati neprimerljivi z revizijami letnih poročil, na katere revizijske družbe večinoma niso imele pripomb. Ali jih je sploh mogoče primerjati ali gre za povsem različne metodologije? Če razpolagate s podatki, koliko je izrednih revizij in kakšni so rezultati? Ali se zadeva običajno zaključi na sodišču?**

Revidiranje računovodskih izkazov je pregled računovodskih izkazov kot celote. Na podlagi tega revizor izda revizorjevo poročilo, ki vsebuje mnenje o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov. Izredna revizija ni revizija računovodskih izkazov kot celote, temveč je namenjena presoji posameznih bilančnih postavk, za katere obstaja utemeljen sum, da so podvrednotene ali prevrednotene. Izredna revizija se pogosto nanaša na obdobje, ki presega eno leto, kar je običajno obdobje za klasično revizijo. Izredna revizija je na primer namenjena pregledu ustreznosti terjatev za zadnjih pet let. Ob tem je treba omeniti, da je tudi poročilo izrednega revizorja različno od poročila rednega revizorja, čeprav za obe vrsti revidiranja veljajo ista pravila, to je mednarodni standardi revidiranja. Tudi standard, na podlagi katerega se pripravi poročilo izredne revizije,

je drugačen kot za redno revizijo. Skrbni pregled pa je pregled vnaprej določenih postavk kakšne družbe. Skrbni pregled se običajno opravi za potencialnega investitorja, ki ga zanimajo točno določene postavke, zato v postopku praviloma sodelujejo tudi pravni ali drugi strokovnjaki. Način, metodologija in obseg skrbnega pregleda so popolnoma odvisni od tega, kaj se pogodbeni stranki dogovorita v pogodbi. Druga bistvena razlika je v tem, da lahko skrbni pregled teoretično opravi kdor koli, ni potrebno, da je to pooblaščen revizor oziroma revizijska družba. V takem primeru tudi ni pod strogim nadzorom, kot velja za pooblaščen revizorje. Tretja razlika pa je v tem, da skrbni pregled običajno opravljajo svetovalci oziroma svetovalna družba, ki za svoje delo in posledično poročilo praviloma ne dajejo nobenega zagotovila, v nasprotju z revizorjevim poročilom. S podatki o izrednih revizijah na Agenciji ne razpolagamo.

• **Zakon o bančništvu bankam in hranilnicam nalaga, da morajo revizijske družbe imenovati za obdobje, ki ni krajše od treh let in ne daljše od desetih let. Po eni strani so lahko tudi tri leta predolgo obdobje, če raven storitev ni ustrezna, po drugi strani pa predolgo sodelovanje lahko vzbuja dvom o nepristranskosti in neodvisnosti revizorjev, čeprav je zaželeno, da revizor poslovno »pozna« svojo stranko. Kakšen je vaš pogled na to?**

Sprememba zakona o bančništvu je že upoštevala določbe nove revizijske regulative. Mislim, da je definirana najdaljša dovoljena doba za imenovanje revizijske družbe deset let primerna, saj so banke specifične institucije. Pri tem je treba omeniti, da zahtevana rotacija revizijske družbe na deset let izhaja iz uredbe o po-

sebnih zahtevah v zvezi z obvezno revizijo subjektov javnega interesa (Uredba), ki bo junija letos začela veljati. Obstoječi zakon pa predvideva le rotacijo ključnega revizijskega partnerja po sedmih letih. V Sloveniji imamo prakso, da so revizijske družbe revidirale posamezne, tudi pomembne javne družbe tudi po petnajst ali dvajset let, menjal pa se je le ključni revizijski partner. Nova regulativa, ki bo slednje zaostri, pa je že implementirana v zakonu o bančništvu.

Neodvisnost in nepristranskost

*Najstrožja
sankcija, ki
jo je Agencija
doslej izrekla,
je bil odvzem
dovoljenja
pooblaščenemu
revizorju.*

revizorja je eno od temeljnih načel, ki jih mora ta spoštovati pri opravljanju svojega dela. Daljše obdobje delovanja revizorja je pozitivno, ker vpliva na večjo neodvisnost in nepristranskost njegovega dela, saj na ta način ni pod pritiskom, da bo na primer naslednje leto izgubil posel, če revizorjevo poročilo ne bi bilo »všeč« poslovodstvu. Pri nastajanju evropske regulative so se namreč pokazali različni interesi tudi pri različnih državah. Velika Britanija in Francija imata na primer uveljavljeno prakso imeti istega revizorja tudi po dvajset oz. trideset let, čeprav gre za revizijo pomembnih javnih družb. Pri nas je praksa drugačna, desetletno

obdobje pa predstavlja nekakšen kompromis, za katerega menim, da bo primeren za slovenske razmere.

• **»Nerevizijske storitve« revizijskih hiš ter njihovih povezanih družb predstavljajo veliko tveganje za neodvisnost revizorja. Kakšen je vaš pogled na to, da lahko revizijska družba poslovno sodeluje s stranko (npr. kot svetovalac), ki jo revidira? Kako Agencija pri nerevizijskih storitvah revizijskih družb, ki jih opravljajo, kontrolira morebitno navzkrižje interesov znotraj posameznih organizacijskih enot? Ali je Agencija za tovrstno delovanje tudi že izrekla kakšne sankcije?**

Že obstoječi zakon o revidiranju je dovolj strikten glede nerevizijskih storitev, saj v 45. členu navaja prepovedane nerevizijske storitve pri naročnikih revizije. Tudi nova Uredba ima povsem jasne določbe glede prepovedanih storitev za revizorje subjektov javnega interesa. V primerih ugotovljenih kršitev prepovedi opravljanja nerevizijskih storitev je Agencija tudi že ukrepala. Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da revizijske družbe pri nas opravljajo vedno več nerevizijskih storitev, in sicer ne pri družbah, pri katerih revidirajo računovodske izkaze. Naraščanje deleža nerevizijskih storitev je razvidno iz povečevanja deleža prihodkov iz naslova nerevizijskih storitev v celotnih prihodkih revizijskih družb.

• **Banke prav tako opozarjajo na probleme vrednotenja v postopkih prestrukturiranja, ko ocenjevalci vrednosti vrednotijo nepremičnino in tudi podjetje ter nato podjetju še svetujejo pri iskanju strateškega kupca. Za banke to pomeni operativno tveganje, ki ga je težko obvladovati predvsem takrat, kadar je v posel vključenih več**

bank. V izogib tveganju bi agent verjetno moral poskrbeti za to, da so ocenjevalci in svetovalci, ki v postopku prestrukturiranja delujejo, med seboj neodvisni in nepovezani?

Za neoporečnost ocenjevanja vrednosti je bistveno, da ga opravljajo ocenjevalci vrednosti, ki imajo ustrezne izkušnje, veščine in strokovno presojo, brez kakršnega koli neprimernega vplivanja ali pristranskosti. Dolžnost ocenjevalcev je, da delujejo v javnem interesu ter strokovno in neoporečno. Seveda je odvisno, za kakšen namen ocenjujejo, in sicer ali gre za računovodske namene, transakcijske namene, ocenjevanje za potrebe ZFPPIPP. Veliko pa je odvisno od predpostavk, iz katerih izhajajo.

• Ali imate mogoče pregled nad delovanjem revizijskih komisij nadzornih svetov v bankah?

Te informacije ima matični nadzornik, to sta BS in ATVP. Agencija bo te podatke pridobila z uveljavitvijo nove uredbe o obveznih revizijah subjektov javnega interesa, kjer so opredeljene tudi posebne zahteve revizorjev subjektov javnega interesa (banke, zavarovalnice, družbe, ki kotirajo na borzi). Zahtevano bo posebno revizorjevo poročilo, ki bo namenjeno revizijski komisiji. Slednje ne predstavlja le večje zaveze in odgovornosti revizorjev, ampak pomeni tudi večjo zavezo in odgovornost za člane revizijskih komisij.

• Iz medijev je znano, da v nekaterih evropskih državah potekajo spori zaradi neprofesionalno opravljenega dela revizijskih družb, napačnih ugotovitev in predvsem vrednotenj. Običajno so odškodninski zahtevki v takih primerih dokaj visoki. Ali je slednje problem tudi v Sloveniji? V zvezi z odškodninskimi zahtevki

zoper pooblaščené revizorje in revizijske družbe nimam informacij, da bi tovrstni postopki potekali tudi v Sloveniji. Ko bo enkrat vložena odškodninska tožba zoper revizorja, pa bodo posledice verjetno kar hude.

• Ker je znano, da ste bili pred tem direktorica nadzora bančnega poslovanja in direktorica notranje revizije v Banki Slovenije ter članica

Zaskrbljujoče je, da revizijske družbe pri nas opravljajo vedno več nerevizijskih storitev.

supervizijskih timov, ki kontrolirajo banke: kakšne so vaše izkušnje na tem področju? Kakšna je bila kakovost sodelovanja Banke Slovenije z revizorji?

Sodelovanje matičnega nadzornika z revizorji je bilo vedno korektno, prav tako pa tudi komunikacija revizijskih družb bank: PricewaterhouseCoopers, Deloitte, KPMG in Ernst&Young z Banko Slovenije. Imeli smo redne letne sestanke, predvsem ob zaključku poslovnega leta, ko so bile predstavljene tudi določene ugotovitve BS. Verjamem, da to še vedno poteka. Po potrebi so bili organizirani tudi bilateralni sestanki s posameznimi revizorji. Od ustanovitve Agencije je tudi sodelovanje med nadzornikoma BS in Agencijo korektno. Redno se srečujemo, predstavnik BS pa je tudi član strokovnega sveta Agencije. Že v času, ko sem bila direktorica oddelka Nadzora

bančnega poslovanja, smo nadzorniki sodelovali med seboj. Sporazum o sodelovanju imamo podpisan tudi s Finančno upravo RS in Agencijo RS za javnopravne evidence in storitve. Slednje nam poleg sodelovanja omogoča tudi izmenjavo informacij.

• V pripravi je novi zakon o revidiranju, ki bo v slovenski pravni red implementiral spremenjeno in dopolnjeno direktivo EU o obveznih revizijah za letne konsolidirane računovodske izkaze (Direktiva), kar bo skupaj z uveljavitvijo uredbe o posebnih zahtevah v zvezi z obvezno revizijo subjektov javnega interesa bistveno vplivalo na delovanje in poslanstvo Agencije ter ji dodelilo še pomembnejšo vlogo. Kaj so, na kratko, bistvene novosti glede nadzora in pristojnosti Agencije? Ali boste po novem opravljali tudi nadzor nad revizijami družb, ki so v javnem interesu?

Opisane spremembe evropske zakonodaje bodo bistveno vplivale na delovanje in poslanstvo Agencije. Uredba začne neposredno veljati 17. junija letos, tudi če novi zakon o revidiranju, ki bo implementiral spremenjeno direktivo, še ne bo sprejet. Pristojnosti Agencije se bodo močno povečale, za kar bo Agencija potrebovala tudi večja finančna sredstva in okrepljeno kadrovsko zasedbo. Agencija je pretežno financirana iz proračuna Republike Slovenije. Letna nadomestila za opravljanje nadzora pa prejme Slovenski inštitut za revizijo. Glede na to, da bo Agencija z junijem 2016 opravljala neposredni nadzor nad revizorji subjektov javnega interesa, bo to tudi finančno vplivalo na njeno delovanje. Z vidika Agencije se najpomembnejše spremembe nanašajo na krepitev vloge javnega nadzornika, s čimer se bistveno zožuje pristojnost strokov-

nega združenja, to je Slovenskega inštituta za revizijo. Tako Uredba kot Direktiva določata okrepljen nadzor nad revizorji subjektov javnega interesa. Uredba izrecno določa, da pregled zagotavljanja kakovosti revizijskih družb in pooblaščenih revizorjev subjektov javnega interesa v celoti opravlja izključno javni nadzornik. Novi zakon o revidiranju, pri pripravi katerega Agencija sodeluje kot članica delovne skupine na ministrstvu za finance, bo nadzor nad pooblaščenimi revizorji in revizijskimi družbami, torej nadzor v celoti in ne le nad revizorji subjektov javnega interesa, prenesel na Agencijo kot neodvisnega javnega nadzornika. Bistvene spremembe, ki jih prinaša Uredba, se nanašajo predvsem na to, da naloge v zvezi s sistemom zagotavljanja kakovosti, s preiskavami, sankcijami ter ukrepi lahko izvaja izključno javni nadzornik. Zahtevana je že omenjena obvezna rotacija revizijskih družb vsakih deset let, izboljšuje se komunikacija med revizorji in nadzorniki subjektov javnega interesa, predvsem v zvezi z vsebino revizijskega poročila, namenjenega javnosti, in dodatnega poročila revizijski komisiji. Novost bodo tudi določene omejitve opravljanja nerevizijskih storitev revizijskih družb in njihovih družb v mreži za revidirani subjekt. Ustanavlja se tudi odbor evropskih organov za nadzor revizorjev, v okviru katerega bo organizirano sodelovanje med pristojnimi nacionalnimi nadzornimi organi. Sodelovanje sicer že sedaj poteka

v obliki posebne skupine (EGAOB) na mednarodni ravni. Vse omenjeno torej precej povečuje pristojnosti Agencije.

• **Ali je novi zakon o revidiranju že pripravljen oz. kdaj bo sprejet?**

Po predvideni časovnici naj bi bil osnutek zakona končan januarja, potem sledita še javna razprava in medresorsko usklajevanje. Po do-

Spremembe evropske zakonodaje bodo bistveno vplivale na delovanje in poslanstvo Agencije.

sedanjih aktivnostih predvidevamo, da bi bil zakon lahko sprejet do 17. junija 2016. Uredba začne neposredno veljati na omenjeni datum in s tem dnem bo Agencija začela opravljati nadzor nad revizorji subjektov javnega interesa. Republika Slovenija je namreč dala zavezo, da bo do omenjenega datuma pripravila nacionalni zakon, ki bo implementiral Direktivo. Glede na to, da se zakonodajni postopek v procesu

javne razprave ali medresorskega usklajevanja lahko zavleče, je težko napovedati, kdaj bo zakon sprejet. Pri pripravi zakona smo za določena področja vključili tudi druge nadzornike: BS, AZN in ATVP, saj tudi slednji nadzirajo subjekte javnega interesa. Direktiva oz. Uredba predstavlja minimum zahtev, ki morajo biti implementirane, določene ureditve, kot na primer vprašanje glede opredelitve subjekta javnega interesa, pa so lahko tudi strožje. V Uredbi so kot subjekti javnega interesa opredeljene banke, zavarovalnice in javne družbe. Zavzemamo se, da bi med slednje vključili tudi družbe v pretežni državni lasti, pokojninske družbe, Družbo za avtoceste RS, Eles, Kapitalsko družbo, Slovenski državni holding ipd. Ne gre za to, da bi želeli obremeniti gospodarstvo, da bi morale gospodarske družbe kaj več pripravljati oz. poročati, ampak da se povečata obveza in odgovornost revizorja in s tem tudi transparentnost pri njegovem poročanju. Več bo tudi komunikacije z revizijskimi komisijami, pripravljalo pa se bo tudi drugačno, obširnejše poročilo za revizijsko komisijo in nadzorni svet. Revizor danes izda le revizorjevo poročilo, ki je edini dokument, namenjen javnosti, glede tega, ali so računovodski izkazi pošteni in resnični.

Pogovarjala se je
Mateja Lah Novosel